

Brussel, 24. januar 2011

Kvartalsrapport om utviklingen innen konkurranse, statsstøtte og offentlige anskaffelser for perioden oktober – desember 2010 og til medio januar 2011

I Oppsummering

Etter at den nye Kommissjonen innledet sitt arbeid i januar/februar 2010, har den etter en planleggingsfase lagt fram en rekke brede strategiforslag. Rammen for initiativene er Europa 2020 som nå blir nærmere konkretisert. De ulike strategiplanene, inkludert Handlingsplan for det indre marked, vil sette rammene for arbeidet på de ulike feltene. I Handlingsplanen spesifiseres 50 tiltak, hvor en blant annet legger vekt på en oppdatering og forenkling av regelverket for offentlige anskaffelser, innen statsstøtte -spørsmålet om tjenester av allmenn interesse (og konkurranseutsetting), mens for konkurranse vises det til forslag om skadeserstatning. Endelig plan vedtas i mars/april 2011.

Det er derfor under **punkt II og i vedlegg I** foretatt en nærmere gjennomgang av de aktuelle utspillene når det gjelder konkurranse, støtte og anskaffelsesfeltene. En nærmere gjennomgang av Kommissjonens arbeidsplaner for 2011 fremgår av punkt VIII. En **indeks** er inntatt på side 27.

Et sentralt punkt for DG Konkurranses arbeid høsten 2010 var vedtaket om videreføring av de midlertidige tiltakene for statsstøtte til bank- og finanssektoren ut 2011.

På konkurranseområdet

- **Gruppeunntakene for horisontale avtaler** - reviderte gruppefritak for forsknings- og utviklingsavtaler og spesialiseringsavtaler og nye retningslinjer for horisontale samarbeidsavtaler ble vedtatt i desember.
- **Arbeidet med skadeerstatning – kollektiv tvisteløsning:** Kommissjonens varslede høring fra november ble flyttet til januar/februar 2011.
- **Fusjonssaker:** Kommissjonen har kun nektet to fusjoner i løpet av de siste åtte årene. Antallet meldte fusjoner lå i 2010 på cirka 260, og på samme nivå som året før. Dette representerer cirka to tredeler av toppåret 2007 og gjenspeiler redusert økonomisk aktivitet.
- **Antitust:** Kommissjonen åpnet 30. november undersøkelser om hvorvidt Google har misbrukt sin dominerende stilling i markedet. Kommissjonen har dessuten gjennomført uanmeldt inspeksjon av legemiddelsektoren 3. desember 2010 og av lastebilprodusentene 18. januar 2011.
- **Informasjon: European Competition Network (ECN)** har lagt avgjørende vekt på å gi mer informasjon om sitt arbeid og utga i desember 2010 en spesialutgave om samarbeidet med bidrag fra Konkurransetilsynet og ESA. BUSINESSEUROPE publiserte 19. oktober 2010 et posisjonsdokument "Fordeler ved å etterleve konkurranseregulering".

Innen statsstøtte

- **Støtten til den finansielle sektoren** ble anslått til ca € 4.500 milliarder fra oktober 2009 til oktober 2010. Nærmere 40 prosent av BNP blant EUs medlemsland ble dermed gitt i støtte eller stilt som garantier. Det meste av dette (cirka tre firedeler) er statlige lån og garantier, rekapitalisering (12 prosent) og overtakelse av forringede verdipapirer (9 prosent). Kommissær Almunia har pekt på at regelverket for statsstøtte ikke var planlagt for en slik situasjon, men at Kommissjonen måtte benytte de instrumenter en hadde. Kommissjonen har i løpet av 2010 gjennomført en reform av tilsynsarbeidet for å få en bedre kontroll med finanssektoren.

- **Videreføring av de midlertidige tiltakene ble vedtatt 1. desember** for å sikre tilgang til finansiering ut 2011. Kommisjonen oppfatter dette som første trinn i en utgangsstrategi, og budskapet til bank- og finanssektoren var at en nå må forberede seg til normal markedssituasjon uten statsstøtte. Det nye elementet er at alle mottakere av støtte må legge fram en restruktureringsplan. Kommissær Almunia lovet, etter anmodning fra Europaparlamentets økonomiske komité (ECON), å utarbeide en detaljert analyse over støttetiltakene til den finansielle sektoren i løpet av første halvår 2011.
- **EUs støtteregeime til kullindustrien innen utgangen av 2018.** Det ble enighet om en gradvis utfasing av dette regimet i desember 2010.
- **Høring:** Kommisjonen lanserte 4. oktober en offentlig høring om bruken av EUs statsstøtteregulverk innen skipsbygging, samt anmodet om kommentarer fra medlemslandene til retningslinjene for krise- og omstrukturering.
- **Enkelt saker:** ESA har godkjent den norske tonnasjesskatten (27. oktober); åpnet formell undersøkelse av salg av eiendom av Oppdal kommune (3. november); fastslo at det ikke forelå statsstøtte til Ferjeruter Fjord1 MRF AS i Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane (23. november); godkjente fem vindenergi prosjekter (15. desember) og forlenget Energifondet som forvaltes av ENOVA med ett år (15. desember).

Anskaffelser

- **Oppdatering av 2004-regelverket:**
 - Offentlige anskaffelser på tvers av grensene ligger på et lavt nivå; 1,6 prosent av antall kontrakter, tilsvarende 3,5 prosent av kontraktsverdi, men varierer mellom land. Tas verdien via utenlandske filialer med, er andelen 11 prosent i antall og 13,4 prosent i verdi. Det er derfor liten konkurranse på tvers av grensene med henhold til offentlige anskaffelser.
 - Kommisjonen arbeider ut fra to parallelle prosesser: Den ene via **7 evaluerings-rapporter** for å få informasjon om erfaringene med dagens regelverk. Den andre via en **offentlig høring og med publiseringen av en grønnbok (NoU)** om offentlige anskaffelser i løpet av januar/tidlig februar 2011. Prosessene vil bli koblet sammen til sommeren, og siktemålet er at Kommisjonen skal legge fram forslag til nytt regelverk i slutten av året eller tidlig i 2012.
 - Resultatene fra Kommisjonens høring om **e-anskaffelser**, basert på en grønnbok av 18. oktober og et høringsmøte 25. november, vil også bli innarbeidet i denne prosessen. Andelen av e-anskaffelser blant EU-landene er på kun 5 prosent og et prosjekt som PEPPOL med utvikling av en modell for å koble ulike nasjonale systemer sammen vil være viktig for utviklingen av e-anskaffelser. På høringsmøte var det for øvrig en god markering av norsk innsats på feltet; Kommissær Barniers refererte til Norge i sitt innlegg og Difi deltok både i panel og med foredrag. Prosessen med oppdatering av 2004-regelverket vil åpne en mulighet til å fremme bruken av e-anskaffelser.
- **Tjenestekonsesjoner:** Planen er å presentere et direktivforslag i løpet av første kvartal 2011. Det er ventet at Kommisjonen vil være forsiktig både når det gjelder virkeområde og detaljeringsgrad, og at en ønsker å videreføre dagens fleksibilitet. Det er ventet at Kommisjonen vil foreslå et meldingssystem når et land ønsker å gi en konsesjon, det vil si et notifiseringssystem på EU-nivå.
- **Offentlig/offentlig samarbeid:** Kommisjonen arbeider med et veiledningsdokument for å klargjøre dagens situasjon. Dette vil blant annet også omfatte "egenregi".
- **Informasjon:** Utgave nummer to av Kommisjonens nyhetsbrev om ny utvikling for offentlige anskaffelser og innovasjon ble presentert i oktober 2010.

- **Den sosiale dimensjon**
- I Handlingsplanen for det indre marked har Kommissær Barnier presisert at målsettingen er å relansere det indre marked basert på modellen 'a highly competitive social market economy'. Dette er også gjenspeilet i en rekke tiltak som i sum skal bidra til å styrke den sosiale dimensjonen i EUs politikk. Det vises blant annet til at Lisboa-traktaten krever et mer helhetlig syn på markedet hvor blant annet de økonomiske friheter og retten til kollektiv organisering og aksjonering må kunne leve side om side. Det fremheves at den sosiale dialogen må styrkes og bidra til at det skapes mer lovgivning for og av de sosiale partene. Ett av tiltakene vil være Kommisjonens varslede melding om tiltak for tjenester av allmenn interesse (ref. høringen av Altmark/ Monti-Kroes-pakken hvor Norge gav et innspill i september 2010).
- **Det belgiske formannskapet** arrangerte '**3rd Forum on SSGI**', **26. -27. oktober 2010 i Brussel** med vekt på den legale ramme (herunder anskaffelser og støtte) og et rammeverk for kvalitet i sosiale tjenester. På EUs Rådsmøte for sysselsetting og sosialpolitikk 8. desember 2010 ble ifølge opplysninger ambisjonsnivået i det belgiske forslaget til Rådets konklusjoner svekket, og forslaget om å opprette en Høynivågruppe for SSGI sløyfet. Det ligger imidlertid i anbefalingen fra Forumet en rekke forslag knyttet til forenkling og klargjøring av regelverket både for statsstøtte og anskaffelser – og disse vil nå blant annet bli fulgt opp gjennom en uformell arbeidsgruppe under Rådets struktur hvor Norge vanligvis blir invitert.
- **I Europaparlamentet:**
 - **Public Service Intergroup (PSI) (for SGI-SSGI)** arbeidet videre med å klargjøre begreper knyttet til konkurranseutsetting og den sosiale dimensjon ved det indre marked. Offentlige tjenester svarer for cirka 26 prosent av EUs brutto nasjonalprodukt og sysselsetter cirka 64 millioner mennesker. På flere møter er det blitt uttrykt skepsis til den markedsliberalisering som er blitt gjennomført og kommissær Barnier varslet at han ser positivt på gruppens ønsker om vurdering av erfaringene med liberalisering på nøkkelsektorene.
 - **Komiteen for sysselsetting (EMPL)** er i ferd med å forberede en rapport om sosiale tjenester av allmenn interesse (SSGI). Rapportør er De Rossa (S&D) og planen er at den skal vedtas i plenum i juni 2011. Som ledd i **statsråd Aasruds besøk til Brussel ble det den 8. november** arrangert et møte med De Rossa. Fra norsk side ble det lagt vekt på å sikre fleksibilitet og handlingsrom på nasjonalt og lokalt nivå og vist til at ikke-kommersielle organisasjoner hadde vært drivkraften bak å utvikle nye tjenestetilbud i Norge, og understreket betydningen av å kunne videreføre en slik praksis.

II Policyutspill

Etter at den nye Kommisjonen innledet sitt arbeid i januar/februar, ble det høsten 2010 lagt fram en rekke bredere strategiforslag. Rammen for initiativene er Europa 2020 som nå blir nærmere konkretisert. Kommisjonen presenterte følgende initiativ i perioden oktober – desember 2010:

- Handlingsplanen for det Indre marked – 'Towards a Single Market Act';
- Innovasjons Unionen;
- Europa 2020 - Regionalpolitikken bidrag til intelligent vekst - kommunikasjon fra Kommisjonen;
- Industrimeldingen;
- Energy 2020 – en strategi for konkurransedyktig, bærekraftig og "secure" energi;
- Meldingen om ferdigheter og jobber; " An Agenda for new skills and jobs: A European contribution towards full employment";

- Næringspolitikk for en globalisert verden;
- Den europeiske plattformen mot fattigdom og sosial ekskludering: Et europeisk rammeverk for sosial og territorial samholdighet, samt for den sosiale dimensjon: Strategi for bedre tilgjengelighet.

Kommisjonen la i tillegg fram sitt arbeidsprogram for 2011.

På EU-delegasjonens norske hjemmeside finnes det nå en egen samleside om Europa 2020 – EUs vekst- og sysselsettingsstrategi. Denne er ment å være en guide til hva strategien handler om, status i arbeidet (inkludert målsettinger, flaggskipinitiativ samt norsk holdning og oppfølging). Link [her](#). **En nærmere gjennomgang av de ulike planene er inntatt i vedlegg I.**

II.1 Det indre marked - Single Market Act - SMA

Kommisjonen la 27. oktober fram meldingen om det indre marked med tittelen "Towards a Single Market Act". I meldingen foreslår Kommisjonen til sammen femti tiltaksområder som skal gjennomføres i 2011-2012 som et viktig fundament som skal bidra til å oppnå EUs mål om smart, bærekraftig og inkluderende vekst. Den bygges på følgende tre pilarer: styrke næringslivets konkurransevne, å gjenoppbygge tilliten til den sosiale dimensjonen som et kjerneelement i det indre marked og å bedre gjennomføringen av regelverket gjennom dialog, partnerskap og evalueringer.

Kommisjonen har invitert til en fire måneders offentlig konsultasjonsprosess om tiltakene som er foreslått i meldingen med sikte på endelig vedtak av SMA i februar 2011. Målet med den brede høringen er å engasjere EU-borgerne i spørsmål som angår deres hverdag og bygge opp en bredere folkelig tillit til det indre marked og selvsagt å sikre tilslutning til forslagene fra de øvrige EU-institusjonene. Nærings- og handelsdepartementet har sendt meldingen på [høring](#) med frist 15. januar 2011. Les hele meldingen [HER](#)

De viktigste tiltakene knyttet til konkurranse, støtte og anskaffelsesområdet er:

- **Anskaffelser:** vurdering av regelverket med sikte på en forenkling og oppdatering av regelverket og fremme forslag i 2012 (Forslag 17).
- **Anskaffelser:** Kommisjonen vil legge fram et legalt initiativ for tjenestekonsesjoner, samt fremme offentlig/privat samarbeid (18).
- **Anskaffelser:** fremme forslag om lovgivning for å sikre gjennomføringen av internasjonale forpliktelser blant EUs medlemsland (18) (ikke EØS-relevant).
- **Støtte:** Kommisjonen vil i 2011 legge fram en melding og en rekke tiltak for tjenester av allmenn interesse (25).
- **Fundamentale rettigheter:** Kommisjonen vil følge opp EUs Charter og vil gjennomføre en konsekvensanalyse av sosiale virkninger ('in-depth analysis of the social impact') av nytt regelverk (29).
- **Arbeidstakers rettigheter:** Kommisjonen vil vedta et lovgivningsmessig forslag om å forbedre direktivet om utsending (30).
- **Tvistløsningsmekanismer:** Kommisjonen vil legge fram initiativ om alternative mekanismer utenfor rettsapparatet (ADR), samt gjennomføre en høring om kollektive tvistemål i 2011 (46).

Europaparlamentets komité for det indre marked og forbrukerbeskyttelser (IMCO) vil utarbeide tre rapporter om Handlingsplanen, og Kommisjonen vil legge fram en ny melding – basert på høringsrunden

- i mars/april 2011, og med spesifisering av mellom 10 til 15 hovedpunkter. **For øvrige policyutspill vises til vedlegg I.**

III Konkurransen

III.1 Regelverksutviklingen og samarbeidet i ECN

Kommisjonen har i perioden vedtatt:

- **Gruppeunntakene for horisontale avtaler:** Det reviderte gruppefritaket for forsknings- og utviklingsavtaler og spesialiseringsavtaler, samt nye retningslinjer for horisontale samarbeidsavtaler ble vedtatt 14. desember. Gruppefritakene trådte i kraft 1. januar 2011. Horisontale samarbeidsavtaler er avtaler inngått mellom foretak som befinner seg på samme omsetningsledd, ofte mellom konkurrerende foretak. Dette kan være samarbeidsavtaler innen forskning og utvikling, produksjon, innkjøp, kommersialisering, standarder og informasjonsutveksling. Bruk av standarder har en økende betydning for å legge til rette for innovasjon, særlig på IT-sektoren og sto sentralt i revisjonsarbeidet med retningslinjene. For gruppefritaket for forsknings- og utviklingsavtaler legges det nå opp til at avtalepartene gir tidlig informasjon om patenter relevante for utnyttelsen av resultatet av det aktuelle forsknings- og utviklingssamarbeidet. Det legges opp til at forordningene om gruppevedtakene skal vedtas på EØS-komiteens møte 11. februar 2011. Link til KTs hjemmeside [her](#).
- **ESA og vertikale avtaler:** ESA vedtok 21. desember 2010 reviderte retningslinjer for vertikale avtaler. Med unntak av endringsprosedyrene, samsvarer retningslinjene med Kommisjonens. Link [her](#).

Tidligere i 2010 ble gruppeunntakene for forsikring, motorvogner og det generelle for vertikale avtaler revidert. Med oppdateringen av gruppeunntakene på det horisontale felt, er dermed **denne syklusen slutført.**

- **Arbeidet med skadeserstatning – kollektiv tvisteløsning**

Kommisjonen planlegger i 2011 å presentere en melding om **skadeserstatning** for å belyse de negative virkninger for konkurransen, samt presentere metoder for å belyse slik skade. De tre berørte kommissærene (Almunia, Dalli og Reding) ble i oktober 2010 enige om å arbeide for *“coherent European framework to strengthen collective redress drawing as much as possible on the different national traditions”*.

Kommissær Almunia henviste i en tale 15. oktober 2010 til **Monti-rapporten** hvor det framholdes:

“The right to obtain compensation for damages following a breach of EU law is the same for all citizens of the EU. Access to this right is not. The result is a marked inequality between Member States in the level of protection of the right to damages.”

Planene er at Kommisjonen på basis av høringsrunden skal bli enig om en felles europeisk tilnærming og legge fram en generell legal ramme for kollektiv skadeserstatning i løpet av våren. Kommissær Almunia har varslet at han har til hensikt å presentere et eget forslag om et direktiv om skadeserstatning knyttet til antitrust forhåpentligvis i løpet av annet halvår 2011. Almunia gjentok at en ikke tar sikte på et system etter amerikansk modell og understreket at *“we have the responsibility to take action”* og også sikre *“coherent rules” på europeisk nivå*. Han konkluderte med at *“I believe that the best form for a EU-wide legislative proposal is a Directive that specifies common standards and minimum requirements for national systems of antitrust damages actions”*. Talen kan leses i sin helhet [her](#).

Det er grunn til å merke seg at det **er skepsis** til å utvikle et europeisk regelverk på området. Høringen om tvistemål var opprinnelig planlagt til november, men er blitt flyttet til januar/februar 2011. I tillegg kom kommissær Reding (DG Justice) med negative kommentarer til tysk presse i oktober.

- **Samarbeidet mellom konkurransetilsynene i ECN**

På konkurranseområdet er arbeidet med fordyping og styrking av samarbeidet mellom de nasjonale konkurransetilsynene gjennom European Competition Network blitt videreført. Aktuelle tema er fordyping av samarbeidet innen feltprosedyrer i håndhevelsen og sanksjonene, undersøkelser, bøter/sanksjoner, samt "unilateral conduct", og basert på erfaringsutveksling om blant annet "best practice".

Dette var også ett av temaene Generaldirektørmøtet 17. november 2010.

III.2 Europaparlamentet og oppfølging av konkurransesaker

Europaparlamentets komité for økonomiske og finansielle saker (ECON) hadde 28. september en drøfting av et utkast til en rapport om Kommisjonens konkurranserapport for 2009. Det kom flere kritiske kommentarer til at Kommisjonen ikke hadde fulgt opp ECONs forrige rapport (om konkurranserapporten for 2008 som ble vedtatt 22. juni 2010). Det ble reist spørsmål om bøtenivå og om varigheten av de midlertidige tiltakene for statsstøtte. Ikke minst ble det etterlyst en analyse av virkningene av de ulike støtteordningene, det ble anmodet om en bedre oppfølging av jordbruks- og energisektorene, og at sektorundersøkelser ble utvidet til flere områder. Det ble også fremholdt at Kommisjonen ikke tok tilstrekkelig hensyn til det globale perspektiv ved håndhevelsen av regelverket, og som eksempel ble det nevnt at Microsoft ikke ville kunne hatt suksess i Europa. Kommisjonen viste til at de hadde besvart punktene som var reist 22. juni.

Kommissær Almunia gav derfor en orientering for ECON 30. november 2010, hvor han blant annet lovet å utarbeide, etter anmodning fra ECON, en detaljert analyse over støttetiltakene til den finansielle sektoren i løpet av første halvår 2011. Han gikk også igjennom Kommisjonens arbeidsprogram for 2011. Link til talen [her](#) og til møtet [her](#).

ECONs resolusjon og rapport til Kommisjonens Konkurranserapport for 2009 ble vedtatt på Europaparlamentets plenarmøte 20. januar. Link til Europaparlamentets faktaside [her](#) og til Europaparlamentets dagsorden [her](#) og til vedtatt resolusjon [her](#). Delegasjonen vil utarbeide en egen innberetning om resolusjonen.

III.3 EU-domstolen og EFTA-domstolen

EU-domstolen

- **Deutsche Telekom:** Domstolen støttet 14. oktober 2010 Kommisjonens vedtak fra 2003 om at selskapet hadde tvunget konkurrentene ut av markedet ved å kreve for høye priser for tilgang til sitt nettverk (sak C-280/08 Deutsche Telekom / Commission). Domstolen aksepterte (bekreftet) den metoden Kommisjonen hadde benyttet for å kalkulere marginskvisen, og modell som ble benyttet ("*as-efficient-operator* test"). Retten bekreftet også at det ikke var nødvendig å ta hensyn til kostnadsstrukturen for Deutsche Telecoms konkurrenter, siden dette ikke nødvendigvis er kjent for dette selskapet. Kommisjonen presiserer i sin pressemelding at dette sikrer at et dominerende foretak selv kan vurdere lovmessigheten av sin aktivitet. EU-domstolen bekreftet

også at vedtak fattet av nasjonale myndigheter på grunnlag av EUs telekomlovgivning, ikke påvirker Kommisjonens myndighet til å undersøke brudd på EUs konkurranselov. Link til Kommisjonens pressemelding [her](#) og til [dommen](#) her.

- **CNOP og CCG:** Domstolen støttet Kommisjonens krav om at en bedrift skulle underlegge seg en inspeksjon (T-23/09 CNOP and CCG / Commission). [Link her](#).
- **E.ON Energie v Commission:** E.On ble bøtelagt for å ha brutt en forsegling under en kontroll. Domstolen opprettholdt dommen (T-141/08). [Link her](#) og [her](#).
- **Tomra:** EUs førsteinstansrett opprettholdt 9. september EU-kommisjonens bot fra 2006 på € 24 millioner til returpantsekskapet Tomra for misbruk av dominerende stilling. Tomra har anket saken til EU-domstolen. [Link til EU-domstolens dom her](#).

EFTA-domstolen

- **Posten Norge AS** har anket ESAs bot på € 12,89 millioner, om lag NOK 102 millioner, for overtredelse av artikkel 54 i EØS-avtalen. ESA fastslo at Posten misbrukte sin dominerende posisjon ved etableringen av tjenesten Post-i-butikk. [Link til ESAs vedtaket her](#). ESA gav i desember tilsvar i saken. [Link her](#) og til EFTA-domstolens hjemmeside [her](#).

III.4 Taler og konferanser

Kommissær Almunia har vært svært aktiv og gitt en rekke innlegg før nyttår. Av aktuelle saker han har kommentert, kan en merke seg:

- **Konkurransesaker**
 - Kommisjonens saksbehandling: poenget til Almunia var at Kommisjonens administrative system er i samsvar med de juridiske prinsippene, men han er beredt til å vurdere dagens system og å foreslå endringer. (21.10)
 - Almunia er ikke enig i at en skal ha en mer skånsom tilnærming til en sak som følge av krisen og mente at "*...I believe that during a crisis fighting cartels is more important than ever*" og at "*effective enforcement and deterrence is actually stronger when the economy is weak*". Som eksempel viste Almunia til at de fleste karteller gjelder innsatsvarer. (25.10.)
- **Kartellsaker**
 - Fra Kommisjonens side er en klar over at mange selskaper er i økonomiske vanskeligheter, og ved fastsettelse av en bot ønsker en ikke "dytte" slike bedrifter "utenfor stupet". Kommisjonen hadde også tatt hensyn til dette, og redusert bot for fem av 17 selskaper i saken om baderoms "fittings"-kartellet fra juni 2010. (25.10)
 - Alminisas trepunkts budskap til næringslivet var: "*Don't enter into a cartel; if you did, get out of it as fast as you can; and when you're out, don't do it again*". (25.10)
 - Almunia gikk også igjennom deltakelse i et lempningsprogram ("compliance programme"), men presiserte at dette ikke medfører redusert bot eller lempeligere behandling ved overtredelse av regelverket. (25.10)
- **Sektorer**
 - Blant prioriterte sektorer nevnes energi og digital agenda.
 - Med henhold til Europa 2020-prosessen og behovet for å fremme innovasjon presiserte Almunia "*I will carefully scrutinise the digital arena: behaviour such as limiting the availability of information as a technical means to stifle competition will not be accepted.*" og trakk fram at Kommisjonen hadde åpnet formelle undersøkelser av Google.' (3.12)

- **Internasjonalt arbeid**

- **Om ICN:** Kommissær Almunia understreket den rollen ICN spiller med 114 deltagende tilsyn som et globalt forum for å drøfte konkurransepolitikk. Dette er viktig i krisetider. Siden vi står overfor en **global økonomi**, presiserte Almunia at *"it no longer makes sense to have competition enforcement confined within national boundaries."* Han henviste til Kommisjonens retningslinjer fra 2008 på feltet; la vekt på betydningen av å fremme enhetlige regler for atferd og appellerte om en progressiv tilnærming av håndhevingen av de ulike regelverkene - men ut fra en modell der en aksepterte behovet for ulikheter ut fra institusjonelle rammer og tradisjon. (3.12)
- **EU/USA:** I innleggende både fra Kommisjonen (blant annet generaldirektør Alexander Italianer og Damien Neven, sjefsøkonom, DG Konkurransse) og amerikansk side ble det presisert økt grad av samsvar ("konvergens") mellom regelverkene for horisontale fusjoner. Enkelte ulikheter gjenstår, men Kommisjonen mente dette ikke ville føre til ulik håndhevelse. Det var imidlertid bred enighet om at økonomiske analyser kun var ett av flere virkemidler for å avgjøre en aktuell fusjonssak. (CRA 8.12)
- **USA:** Almunia vedgikk i en tale at det var ulikheter mellom EU og USA, men fremholdt at *" but where there's a will there's a way. I will make sure that our commitment and engagement remain as strong as ever."* (25.10)

Link til hjemmesiden med taler [her](#) og et **mer detaljert sammendrag** av talene er inntatt i **vedlegg II**.

III.5 Fusjonssaker

Kommissær Almunia gav 17. november følgende generelle kommentarer: I lys av krisen må en ha en konstruktiv dialog med de berørte selskapene og et ledende selskap må ta konkurransehensyn. Kommisjonen har kun nektet to fusjoner i løpet av de siste åtte årene. Mange fusjoner er blitt godkjent ved at man er blitt enige om avhjelpende tiltak. Antallet meldte fusjoner ligger på cirka 260 for 2010, noe som er samme nivå som året før, og representere cirka to tredeler av toppåret 2007 og reflekterer redusert økonomisk aktivitet. Sakene er imidlertid mer komplekse siden andelen av meldte fusjoner under den forenklete prosedyren er redusert fra seksti til femti prosent. I løpet av 2010 har Kommisjonen kun hatt fire fase-to fusjonsundersøkelser; hvorav to ble avslutter i november (Unilever/Sara Lee and Syngenta/Monsanto), mens Olympic/Aegean saken vil bli konkludert i januar/februar 2011. Antall fusjoner ventes å øke i 2011. Link [her](#).

- **Unilever / Sara Lee:** Kommisjonen godkjente denne fusjonen 17. november og Kommissær Almunia la i en kommentar vekt på en dialog med Unilever for å komme fram til enighet om avhjelpende tiltak for å ivareta konkurransen i salget av deodoranter ved å avstå fra å selge merket Santex i alle land i Europa. Se link over.
- **Syngenta / Monsanto:** Denne ble også godkjent 17. november. Denne saken gjelder salg av frø (fra solsikker) og også i denne saken ble fusjonen godtatt ved bruk av avhjelpingstiltak og her ved at Monsanto vil avhente deler av sitt salg av andre frøtyper. Se link over.
- **Aegean and Olympic Air:** Almunia varslet at et vedtak om fusjonen mellom de greske selskapene Aegean and Olympic Air var ventet i januar 2011, men henviste til spørsmål om dominerende markedsposisjon i Hellas (se tale av 21.10).

III.6 Antitust

- **Google:** Kommisjonen åpnet 30. november undersøkelser om Google har misbrukt sin dominerende stilling i markedet. Saken gjelder resultatet av søk avhengig av om linken er "sponset" og fordelsmessig plassering av Googles egne tjenester¹. Link [her](#).
- **Legemiddelsektoren:** Kommisjonen gjennomførte en uanmeldt inspeksjon 3. desember 2010 og Kommisjonen mistenker at noen selskaper skal ha utsatt introduksjonen av generika ('komplementærlegemidler'). Link [her](#)
- **Apple's iPad:** Den belgiske økonomiminister ba 17. januar 2011 det belgiske konkurransetilsynet å undersøke mulig misbruk av dets dominerende stilling ved å selge eksklusivt abonnement på avviser via sin online butikk iTunes for iPad-bruk. Link [her](#).
- **Lastebilprodusentene:** Kommisjonen gjennomførte 18. januar 2011 uanmeldt inspeksjon hos blant annet Daimler, Scania, Volvo, MAN og Iveco. Årsaken antas å være knyttet til informasjonsutveksling.

III.7 Informasjon

- **ECN Brief: en spesialutgave om samarbeidet i ECN-nettverket :** Fra ECNs side har en lagt avgjørende vekt på å gi mer informasjon om sitt arbeid og spesialutgaven med bidrag fra Konkurransetilsynet og ESA ble publisert i desember 2010. Link til ECN [her](#) og til ECN Brief [her](#).
- **BUSINESSEUROPE**, hvor NHO er medlem, publiserte 19. oktober 2010 et posisjonsdokument **Fordeler ved å etterleve konkurranseregelverk**. Organisasjonen skisserer fordeler og faktorer ved etterlevelse av reglene og tiltak som skal sikre at reglene blir fulgt. Link [her](#).
- **Kommisjonens nyhetsbrev 2010/2:** Dette dekker perioden januar - april 2010. Utgaven omhandler de nye gruppeunntakene for forsikringssektoren og for vertikale avtaler, statsstøtte for finansiering av universitet og forskningsorganisasjoner, fusjonssaker (Microsoft/Yahoo) etc. Link [her](#).

III. 8 Andre saker

III.8.1. Resultat av to brukerundersøkelser om konkurransepolitikk

Kommisjonen presenterte 18. oktober den første gjennomgangen av brukernes erfaringer og syn på DG Konkurranses aktivitet. Studien var todelt, og resultatene var som følger:

- **De profesjonelle brukerne:** Denne gruppen anerkjente DG Konkurranses integritet og analytiske evner, som var blitt styrket ved opprettelsen av "Chief Economist Team" i 2003. Brukerne anmodet imidlertid om bedre dialog under alle faser i etterforskningen av en sak og ba om en raskere saksbehandling, spesielt for antitrustsaker, men uttrykte også forståelse for at Kommisjonen brukte tid for å sikre god kvalitet. Bøtenivået ble oppfattet å ha en allmennpreventiv virkning, og noen mente det var for høyt. Flere foreslo alternativer til å benytte bøter, men uten at det ble konkludert hvilke dette burde være. De fleste var fornøyd med DG Konkurranses eksterne kommunikasjon.
- **Borgernes (forbrukernes) erfaringer:** Det var bred enighet om dagens målsetting med konkurransepolitikken. Det ble oppfattet å være manglende konkurranse i flere sektorer energi

¹ The Commission will investigate whether Google has abused a dominant market position in online search by allegedly lowering the ranking of unpaid search results of competing services which are specialised in providing users with specific online content such as price comparisons (so-called vertical search services) and by according preferential placement to the results of its own vertical search services in order to shut out competing services. The Commission will also look into allegations that Google lowered the 'Quality Score' for sponsored links of competing vertical search services. The Quality Score is one of the factors that determine the price paid to Google by advertisers

(44prosent), legemidler (25prosent) og telekommunikasjon (21prosent) og hvor borgerne (forbrukerne) mente prisene var for høye. Undersøkelsen avslørte interessante forskjeller mellom landene med henhold til kunnskap om konkurransepolitikken, og Kommisjonen vil benytte dette i form av en mer målrettet informasjonsstrategi.

Link til pressemeldingen [her](#) og til undersøkelsene [her](#).

III.8.2. Møte mellom forbruker- og konkurransesiden, 8. desember 2010

Kommisjonen ved (DG Sanco – DG Helse og forbrukere) utarbeider egne markedsundersøkelser og utgir regelmessig Consumer Market Scoreboard. Kommisjonen inviterte derfor til et felles møte mellom forbruker og konkurransesiden 8. desember 2010 i regi av DG Helse og forbrukere. Av interesse for arbeidet på konkurransesiden, kan en merke seg at resultattavlen inneholder nyttig informasjon om femti ulike markeder.

- **Kommisjonens resultattavle for forbrukere**

Denne ble presentert 22. november 2010 og gir informasjon om hvordan femti forbrukermarkeder fungerer i Europa. Dårligst ut kommer alle typer finansielle tjenester, eiendomsmegling og teletjenester, mens norske forbrukere er mest fornøyd med polet, tett fulgt av alkoholfrie drikkevarer, bensin og begravelsetjenester. Europeiske forbrukere er mest fornøyd med markedet for bøker, magasiner og aviser. Kommisjonens arbeid er inspirert av erfaringene med tilsvarende studier om forbrukertilfredshet i UK, Nederland, Danmark og Norge – SIFO utarbeidet tidligere en egen nasjonal undersøkelse om dette. Rapporten inneholder indikatorer ("Market Performance Indicators") og med muligheter for å sammenlikne utviklingen på de ulike markeder mellom land. Fra norsk side er SIFO og Barne- likestilling og inkluderingsdepartementet aktivt (BLD) med i Kommisjonens arbeid og deltar i en arbeidsgruppe for å utvikle Kommisjonens arbeid på feltet. Link til tabellen for Norge [her](#); Kommisjonens hjemmeside [her](#), til BLDs pressemelding [her](#), resultattavlen [her](#) og til **Eurostats undersøkelse om priser** [her](#).

På basis av resultatene over hvor godt markedene fungerer, har Kommisjonen – ved DG Helse og forbrukere - tatt initiativ til dybdestudier der følgende er presentert:

- **Studie av elektrisitetsmarkedet 15. november 2010.** Bakgrunnen for undersøkelsen er at Kommisjonen har registrert mange klager fra forbrukerne på området, og studien ble laget for å danne seg et bilde av situasjonen. I undersøkelsen anslås at EUs forbrukere ville kunne spare NOK 100 milliarder hvis laveste tariff for elektrisitets hadde blitt benyttet. Rapporten inneholder anbefalinger om tiltak for å bedre situasjonen (på side xix). Resultatene vil blant annet bli fulgt opp gjennom "Citizens Energy Forum" (London-forumet) med deltakelse både fra tilsyns- og forbrukersiden. NVE deltar i Forumet arbeid. Denne studien omfattet ikke Norge. Link til pressemelding [her](#), Kommisjonens notat [her](#), rapporten (563 sider) [her](#), samt til Londonforumet [her](#).
- **"Study on retail investments from a behavioural economics perspective"** (nov 2010). Link [her](#).

For 2011 planlegges studier om:

- **Tilbud av internett ("Internet Service Provision")** og aspekter knyttet til problemer som blant annet lav kompatibilitet, lav tillit, høy grad av klager med mer.
- **Markedet for kjøtt, som** vil dekke forbrukernes tillit, erfaringer med priser, kvalitet, og hvordan markedsaktørene atferd.

III.8.3 EU/USA: Felles rapport på betydningen av allianser for transatlantiske luftfartstjenester

Kommisjonen og det amerikanske transportdepartement publiserte 16. november rapporten som vurderer de konkurransemessige strukturene for luftfartstjenestene – blant annet i form av en sammenliknende studie, samt en vurdering av det legale og analytiske rammer som benyttes i EU og i USA. Rapporten konkluderer med at de konkurransemessige strukturer for luftfartsindustrien er like. Til tross for ulike legale regimer fremholdes det i rapporten at det er mulighet for å arbeide for å fremme en kompatibel regelverksutvikling – og som spesifisert i luftfartsavtalen mellom EU og USA. Link til Kommisjonens pressemelding [her](#) og til rapporten [her](#).

III.8.4 Nordisk rapport om 'Competition Policy and Green Growth'

De nordiske konkurransetilsynene har sammen utarbeidet denne rapporten om sammenhengen mellom miljø- og konkurransepolitikk. Velfungerende markeder og konkurranse innen rammen av fornuftig utformede miljøpolitiske virkemidler er en forutsetning for kostnadseffektiv miljøpolitikk. Rapporten er et innspill til OECDs arbeid med å utvikle en strategi for grønn vekst. Den vil også gi et grunnlag for arbeidet med å håndheve konkurranseloven på områder som har betydning for miljøet og miljøpolitikken. Link [her](#).

IV Statsstøtte

IV. 1 Generelt

Statsstøtte og den økonomiske krisen

Europaparlamentet (ECON) arrangerte 5. oktober en høring om de midlertidige regimene for statsstøtte, og med deltakelse av kommissær Almunia. Kommissær Almunia bekreftet at Kommisjonen ønsket å videreføre de midlertidige tiltakene som følge av finanskrisen ut 2011, men ut fra en modell med gradvis utfasing av støtten. Kommisjonen var tidligere i 2010 nølende til å videreføre de midlertidige ordningene for statsstøtte, men den økonomiske situasjon krevde at de ble videreført. Nærmere 40 prosent (€ 4 069 mrd) av brutto nasjonalprodukt blant EUs medlemsland var blitt gitt i støtte eller stilt som garantier. Omlag 17prosent av disse midlene er benyttet, tilsvarende rundt ti prosent of EUs brutto nasjonalprodukt. Almunia minnet om at det juridiske grunnlaget for å gi støtt til den finansielle sektor i 2008 var artikkel 107 3. b. Denne gir Kommisjonen adgang til å godkjenne støtte for å avhjelpe en alvorlig forstyrrelse i et medlemslands økonomi, eller som Almunia presiserte "eksepsjonell støtte gitt i en eksepsjonell situasjon". Han understreket at regelverket for statsstøtte ikke var planlagt for en slik situasjon, men at Kommisjonen måtte benytte de instrumenter en hadde til disposisjon. Under høringen ble det derfor lagt vekt på å utvikle et regelverk på finanssiden for å unngå en tilsvarende situasjon i framtida.

Kommissær Barnier la på samme møte med ECON vekt på klare regler for framtiden, og at Kommisjonen hadde bidratt til å beskytte borgerne mot virkningene av krisen. Kun en reform av den finansielle sektor var nødvendig for å unngå framtidige kriser. Han viste til arbeidet med reform av tilsynsarbeidet (ESFS) og behovet for å benytte ordninger som stresstester for å sikre en "sunn" bank- og forsikringssektor. Det vises til EU-delegasjonens innberetning av 8. oktober 2010.

Kommisjonens resultatavle (scoreboard) for statsstøtte

Denne ble presentert 1. desember 2010. Støtten til den finansielle sektor ble anslått til ca € 4.500 milliarder for perioden oktober 2009 til oktober 2010. Det meste av dette (cirka tre firedeler) er statlige lån og garantier, rekapitalisering (12 prosent) og overtakelse av forringede verdipapirer (ni prosent). Holder man støtten som følge av krisen utenfor, anslås den tradisjonelle støtten å være på ca. € 73 milliarder i 2009, tilsvarende ca 0,72 prosent av brutto nasjonalprodukt². Støtten er også mer orientert mot støtte til forskning og utdanning, miljø og til små- og mellomstore bedrifter. Link til Kommisjonens hjemmeside [her](#).

IV.2 Regelverksutviklingen

IV.2.1 Videreføring av midlertidige tiltak for sikring av tilgang til finansiering under den pågående finanskrisen

Kommisjonen vedtok 1. desember 2010 å forlenge de midlertidige retningslinjene som tillater økt støtte til banker og bedrifter på bakgrunn av utfordringer disse har møtt og møter i finanskrisen i Europa³ til utgangen av 2011. Kommissær Almunia uttrykte håp om at en på det tidspunkt har kommet tilbake til en markedssituasjon der en kan gå tilbake til det tradisjonelle regelverket for statsstøtte. Han presiserte at dette var første trinn i en utgangsstrategi, og budskapet til banksektoren var at en nå må forberede seg til normal markedssituasjon uten statsstøtte. Det nye elementet var at alle mottakere av støtte måtte legge fram en restruktureringsplan, og dette kravet hadde så lang ikke blitt stilt til solide ("sound") banker.

Med henhold til bruken av ordningen pekte Almunia på at under den midlertidige rammen for støtte i 2009, var forpliktet €81.3 milliarder, mens den aktuelle støtten som ble utbetalt var på "kun" €2.2 milliarder. Dette bekrefter at næringslivet hadde vært i stand til å sikre sin finansiering under krisen.

Kommisjonen vedtok også å foreslå endringer i Retningslinjer for risikokapital, og vil gjøre det midlertidige tiltaket, med økningen til €2,5 millioner som et medlemsland kan gi i støtte i form av finansielle støtte ('equity or other finance') for å starte et selskap, permanent. De modifiserte retningslinjene vil ha en varighet ut 2013 som opprinnelig planlagt.

For å sikre kortsiktig finansiering forlenges den utvidede ordningen med forenklete prosedyrer for forsikringer for kortsiktig eksportkreditt ut 2011. Den generelle ordningen med eksportkreditt forlenges til 31. desember 2012. Link til Kommissær Almunias tale [her](#), til pressmeldingen [her](#) og til det nye regelverket [her](#).

ESA vedtok tilsvarende retningslinjer 15. desember 2010.

² Statsstøtten fordelt på land var: Tyskland (€ 16.7 mrd), Frankrike (€ 14.7 mrd), Italia (€ 5.7 mrd), Spania (€ 5.7 mrd) og UK (€ 4.1 mrd.).

³ Kommisjonen hadde i løpet av høsten 2008 og i 2009 vedtatt fire meldinger for å sikre finansiell stabilitet og det indre marked, samt en restruktureringsplan av de institusjoner som mottok offentlig hjelp:

1. application of state aid rules to measures in support of financial institutions in the context of the global financial crisis (adopted on 13 October 2008);

2. bank recapitalisation with a view to avoiding distortions of competition (5 December 2008);

3. the treatment of impaired assets in the banking sector (25 February 2009); and

4. the return to viability and the assessment of restructuring measures taken in the financial sector (23 July 2009).

De tre første meldingene ble forlenget, mens den fjerde ble videreført med endringer.

IV.2.2 Videreføring av EUs støttere regime til kullindustrien

Kommisjonen la 20. juli fram et forslag om å fase ut forordning om "State aid to facilitate the closure of uncompetitive coal mines" innen 1. oktober 2014. Ordningen åpner for at medlemslandene kan gi støtte for å stenge produksjonen ("closure aid") og til å dekke ekstraordinære kostnader.

EUs medlemsland ble 10. desember 2010 enig om å forlenge støtteordningen til kullsektoren **ut 2018**, basert på klare ønsker fra Tyskland og Spania, støttet av Europaparlamentet. De nordiske land har vært skeptiske til å videreføre en slik ordning utover 2014, men i kompromisset forutsettes det at støtten skal gradvis reduseres og i 2017 kun utgjøre en firedel av nivået i 2011. Det nye regelverket trådte i kraft fra 1. januar 2011. Link til Rådets pressemelding [her](#) og til det nye Rådsvedtaket [her](#).

IV.2.3 Høring om statsstøtte til skipsbygging

Europakommisjonen lanserte 4. oktober en offentlig høring om bruken av EUs statsstøtterege lverk på skipsbygging. Det nåværende regelverket opphører ved utgangen av 2011 og hensikten med høringen er å avklare om regelverket skal videreføres, revideres eller oppheves. Retningslinjene bygger på det generelle prinsippet om at offentlig støtte til skipsbygging kan bli gitt etter de vanlige reglene for offentlig støtte, bortsett fra i de tilfellene hvor de spesielle bestemmelsene i skipsbyggingsretningslinjene kommer til anvendelse. Disse spesielle bestemmelsene var utformet for å reflektere visse kjennetegn ved skipsbyggingsmarkedet som periodisk overkapasitet. Retningslinjene inneholder også egne bestemmelser om innovasjonsstøtte, regional støtte, nedleggelsesstøtte, eksportkreditt, utviklingsstøtte og støtte til sysselsetting. Norske kommentarer til høringen ble sendt 7. desember 2010. Les mer [her](#).

IV.2.4 Høring av krise- og omstruktureringsretningslinjene

Kommisjonen har åpnet en høring der de etterspør medlemsstatenes synspunkter på krise- og omstruktureringsretningslinjene med fokus på erfaringer fra de siste årene. Disse retningslinjene utløper 30. november 2012. Link [her](#).

IV. 2.5 Revisjon av de regionale støtteretningslinjene

Kommisjonen har så vidt begynt arbeidet med å revidere **regionalstøtteretningslinjene**. Dagens regelverk er i kraft fram til utgangen av 2013. Regelverket skal fornyes og Kommisjonen vil i løpet av våren innkalle til møte om erfaringer med eksisterende regionalstøtteretningslinjer.

IV.3 ESA, EU-domstolen og EFTA-domstolen

Aktuelle ESA-saker:

- **Norske tonnasjesskatten:** ESA godkjente 27. oktober endringene i det norske system og link [her](#).
- **Oppdal kommune:** ESA åpnet 3. november formell undersøkelse av salget av eiendom til Strand Drift Oppdal AS. I ESAs pressemelding opplyses at utslagsprisen ble satt til NOK 850 000 og vesentlig lavere enn budet fra Oppdal Booking AS på NOK 3.1 millioner. Oppdal Booking AS har klaget til ESA. Link [her](#) og [her](#).
- **Ferjeruter Fjord1 MRF AS i Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane:** ESA konkluderte 23. november med at det ikke forelå statsstøtte i forbindelse med anbudsprosedyren. ESA viser til at "*The fact that the bid was lower than the other competing bids could be explained by several elements such as Fjord1 having a large existing fleet which led to lower costs*". Link [her](#).

- **Vindenergi-prosjekter:** EFTAs overvåkingsorgan ESA godkjente 15. desember fem vedtak om statsstøtte for slike prosjekter under det norske Energifondet. Link [her](#).
- **Forlengelse av energifondet som forvaltes av ENOVA:** ESA besluttet samtidig 15. desember å ikke reise innvendinger mot en ettårig forlengelse av Energifondet. Fondet ble opprinnelig godkjent av ESA for en femårsperiode (2006-2010). ESA er for tiden i gang med å vurdere en ny Energiforordning. Siden dette arbeidet fortsatt pågår, ble det bestemt å godkjenne en forlengelse av den gamle støtteordningen.
- **Hurtigruten:** Fristen for kommentarer til ESAs formelle undersøkelse om tilleggsbetaling utløp 3. januar 2011. Link her: [NO](#)
- **Haslemoen leir:** Fristen for kommentarer til ESAs formelle undersøkelse med hensyn til statsstøtte i forbindelse med salg av visse bygninger i indre leir utløp 3. januar 2011. Link her: [NO](#)

EFTA-domstolen

- **Busselskapet Konkurrenten.no AS,** Evje i Aust-Agder, ble gitt medhold av ESA 21. juni 2010 i sak mot Oslo Kommune og underliggende datterselskaper AS Oslo Sporveier og AS Sporveisbussene. Link [her](#). Dette vedtaket ble innklaget til EFTA-domstolen 2. september og ESA har gitt tilsvaret i saken. Link [her](#) og til EFTA-domstolens hjemmeside [her](#).

V. Aktuelle saker innen offentlige anskaffelser

V.1 Regelverksutviklingen

- **Oppdatering av 2004-regelverket - evalueringsrapporter:** Offentlige anskaffelser på tvers av grensene ligger på et lavt nivå; 1,6 prosent av antall kontrakter, tilsvarende 3,5 prosent av kontraktsverdi, men varierer mellom land. Tas verdien via utenlandske filialer med, er andelen 11 prosent i antall og 13,4 prosent i verdi. Det er derfor liten konkurranse på tvers av grensene med henhold til offentlige anskaffelser. Kommisjonen har iverksatt syv studier: Disse gjelder blant annet anskaffelser på tvers av grensene; kost- og nytteanalyse, bruk av anskaffelser for å fremme utviklingen på andre policyområder, erfaringer med "utilities" anskaffelser; innsparinger ved bruk av offentlige anskaffelser, samt små- og mellomstore bedrifters deltakelse i offentlige anskaffelser. Den siste undersøkelsen ble utført i regi av DG Industri og sluttet i oktober 2010. Link [her](#).
- **Grønnbok om offentlige anskaffelser** er planlagt presentert i slutten av januar og med ti ukers høringsfrist. Siktemålet er å få synspunkter og erfaringer, samt forslag til forbedringer. Kommisjonen vurderer å arrangere et høringsmøte i begynnelsen av juni.
- **Revisjon av 2004-regelverket:** Evaluerings- og grønnbok prosessene skal begge være sluttet i juni/juli og resultatene vil bli samordnet. Siktemålet er å presentere et forslag til oppdatering av dagens regelverk i slutten av 2011 eller begynnelsen av 2012.
- **Tjenestekonsesjoner:** Planen er å presentere et direktivforslag i løpet av første kvartal 2011. Det er ventet at Kommisjonen vil være forsiktig både når det gjelder virkeområde og detaljeringsgrad, og at en ønsker å videreføre dagens fleksibilitet. Kommisjonen ønsket å innføre et forpliktende system for notifikasjon på EU-nivå, melding av planer om å gi en slik konsesjon.
- **Offentlig/offentlig samarbeid:** Kommisjonen arbeider med et veiledningsdokument for å klargjøre dagens situasjon. Planen er at dette skal publiseres i form av et "Staff Working Paper", tentativt i løpet av første kvartal 2011.
- **E-anskaffelser:** Kommisjonen lanserte 18. oktober en høring og arrangerte 25. november et høringsmøte om Grønnboka om e-anskaffelser med cirka 150 deltakere. Høringsfristen går ut 31. januar 2011 og Kommisjonen planlegger å utgi et strategidokument i midten av 2011. På *høringsmøtet* framkom bl.a.:

- Andelen av e-anskaffelser er på kun fem prosent, mens 93 prosent av landene har nødvendig infrastruktur. Prosessen med oppdatering av 2004-regelverket vil åpne en mulighet til å fremme bruken av e-anskaffelser. På konferansen ble det pekt på behovet for:
 - støtte fra ledelsesnivå for å få til en omlegging til en elektronisk løsning for anskaffelser;
 - å finne teknologiske løsninger som ikke er mer komplekse enn de papirbaserte;
 - sikre forståelse blant brukerne, unngå legal usikkerhet og sikre behov for utdanning og veiledning;
 - utvikle standarder og behov for å utvikle e-signatur og PEPPOL ble trukket fram som en god modell for å fremme samarbeidet på europeisk nivå.
- To land, Portugal og Litauen, har innført obligatorisk bruk av e-anskaffelser.
- **Høringen** var en god markering av norsk innsats på feltet; ved at det ble referert til Norge i Kommissær Barniers åpningsinnlegg, Hoddevik, Difi, deltok i et av panelene og Laake, Difi, presenterte legale aspekter knyttet til bruk av e-anskaffelser på tvers av grensene. Link [her](#).

V.2 ESA og EFTA-domstolen

- **Barneverntjenester:** ESA konkluderte 20. juli med at Norge kan utelukke kommersielle operatører ved kjøp av barnevernstjenester ("child care services"), men ESAs vedtak ble anket 23. august. Denne saken er anket til EFTA-domstolen og frist for ESA til å gi tilsvar er 2. november. Link til ESAs pressemelding [her](#) og til stevningen [her](#).
- **Norsk Industri klager Norge inn for ESA for avfallstjenester 22. juni 2010:** Ifølge Norsk Industri er grunnen at en rekke kommuner omgår anskaffelsesregelverket og EØS-avtalen ved å tildele egne næringsaktører en såkalt "enerett" til å utføre avfallstjenester for kommunens innbyggere. Link til artikkel i Norsk Industri [her](#) og til klagen [her](#).

V.3 Andre saker

- **Ny veileder fra EU-kommisjonen om sosiale hensyn ved offentlige anskaffelser:** Denne guiden ble publisert 19. oktober. Guiden reflekterer rettsutviklingen på feltet. Her omtales temaer som blant annet arbeidstakers rettigheter, likestilling, integrering, universell utforming, etisk handel, menneskerettigheter, med mer. Formålet er å synliggjøre de potensielle fordelene ved å ta sosiale hensyn i en anskaffelsesprosess, samt gi praktiske veiledning om hvordan dette best kan gjøres. Et utkast til guiden ble kommentert fra norsk side i 2008 da saken var til behandling i Kommisjonens arbeidsgruppe. Link [her](#) og [her](#).
- **Danmark: Klargjørende uttalelse om avrop på parallelle rammeavtaler:** Den danske Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har i en veiledende uttalelse av 4. januar 2011 gjort det klart at oppdragsgiver ved tildeling av kontrakter under en rammeavtale med flere leverandører (parallelle rammeavtaler) ikke kan ha fritt valg mellom direkte avrop fra en av leverandørene eller ved minikonkurranse. Link til [her](#).
- **Kommisjonens nyhetsbrev ny utvikling for offentlige anskaffelser og innovasjon:** Utgave nummer to ble presentert i oktober 2010 og gir en nyttig oversikt over aktuelle initiativ på feltet. Nyhetsbrevet er utarbeidet i samarbeid mellom DG Industri og DG Informasjon og kommunikasjon (DG INFSO). Link [her](#).
- **Danmark: Ny strategi for offentlig-privat samarbeid:** Denne ble presentert 11. januar 2011 og har identifisert 21 initiativ som ifølge pressemeldingen fra Økonomi- og Erhvervsministeriet skal "skabe gode rammer for offentlig-privat samarbejde og mere effektiv konkurrence". Link til hjemmesiden [her](#), til strategien [her](#) og initiativene [her](#).

- **Nordisk Ministerråd: "Strategic use of public-private cooperation in the Nordic Region"**: Det arbeides med en rapport om dette.

VI Arbeid med sosiale tjeneste av allmenn interesse (SSGI)

VI.1 Rådet og det belgiske formannskapet

Det belgiske formannskapet arrangerte **"3rd Forum on SSGI", 26. -27. oktober 2010 i Brussel** med vekt på den legale ramme (herunder anskaffelser og støtte) og et rammeverk for kvalitet i sosiale tjenester. Fra belgisk side er det utarbeidet konkrete forslag knyttet til forenkling og klargjøring av regelverket både for statsstøtte og for anskaffelser.

Fra belgisk side (visestatsminister Onkelinx) ble Kommisjonen anmodet om å følge opp de nye bestemmelsene i Lisboa-traktaten, og spesielt arbeidet med en såkalt "horisontal sosial klausul". Fra Kommisjonens side la vekt på å videreføre dagens modell, mens mange grupper på Forumet ønsket lovforslag på området blant annet under henvisning til at det de siste fem årene har vært et stort antall saker ved EU-domstolen, og domstolen dermed hadde fått rollen som "lovgever" på området.

Anbefalingene fra Forumet ble presentert på EUs **Rådsmøte for sysselsetting og sosialpolitikk 8. desember**. Ifølge opplysninger ble imidlertid ambisjonsnivået i det belgiske forslaget til Rådets konklusjoner svekket, og forslaget om å opprette en Høynivågruppe for SSGI sløffet. Oppfølgingen overlates til Rådets "Social Protection Committee" og dens uformelle arbeidsgruppen – Spiegelgruppen. I Rådets konklusjoner legges det opp til at Kommisjonen skal forbedre sin informasjon om regelverket for å fremme legal sikkerhet og også anmodet om å klargjøre sitt syn på hvordan en kan bestemme om en sosial tjeneste er av økonomisk eller ikke-økonomisk karakter. En kan merke seg at Spiegelgruppen er en uformell arbeidsgruppe hvor Norge og EFTA-sekretariatet vanligvis inviteres. Link til **Rådets konklusjoner** "Social Services of General Interest: at the heart of the European Social Model" [her](#).

På EUs Rådsmøte 8. desember ble det også vedtatt en frivillig kvalitetsramme for sosiale tjenester på europeisk nivå. Hensikten er å utvikle en felles forståelse av kvalitet på sosiale tjenester ved å identifisere kvalitetsprinsipper disse bør tilfresstille. Link [her](#).

Fra **det belgiske formannskapet** side har en lagt store ressurser i arbeidet med SSGI, og på hjemmesiden ligger det en rekke dokumenter som er nyttige både når det gjelder statsstøtte og anskaffelser. Nyttige **dokument** er:

- **SSGI: Femten anbefalinger rettet til Europaparlamentet og Rådet fra 3.** Link til de 15 rekommendasjonene fra 3. Forumsmøte: Link [her](#)
- SSGI: "General background note" finns [her](#).
- Background paper "Social Impact Assessment". Link [her](#).

Link til formannskapets hjemmeside [her](#) og til Euroactive [her](#).

Blant de 15 anbefalingene fra 3. Forumsmøte kan en for øvrig merke seg:

- **SSGI - Social Services of General Interest**
 - Behov for å utvikle felles regler og fortolkning på de ulike nivåene (forslag seks).
 - Behov for legalt og politisk klargjøring – hva forstås? (10).
 - Opprette en høynivågruppe (11).

- Utvikle et legalt instrument tilpasset SSGI (samt definere en legal referanseramme ut fra de nye bestemmelsen i Lisboa-traktaten; artiklene 3.3 TFEU and 9 TFEU og Protokoll 26 og artikkel 14 TFUE) (12).
- **Statsstøtte**
 - Klargjøre de grunnleggende prinsippene (7).
 - Tilpasse regelverket fra Altmark-saken til SSGI til tjenesteleverandører og til lokale myndigheter (8).
 - Vurdere kriteriene for å kalkulere kompensasjon for offentlige tjenester innenfor rammen av statsstøtteregelverket (9).
- **Offentlige anskaffelser**
 - Fremme alternative til bruk av offentlige anskaffelser ved å tilby SSGI (13).
 - Styrke den sosiale dimensjon og innretning (14).
 - Gi prioritet til kvalitet som et hovedkriterium og definere sosial inkludering som et hovedmål (15).

Delegasjonens vil en lage en egen rapport om SGI og SSGI i løpet av 1. halvår 2011.

VI.2 I Europaparlamentet

Europaparlamentet har opprettet en Public Service Intergroup (PSI) (for SGI-SSGI) for å se nærmere på virkningen av de nye bestemmelsene i Lisboa-traktaten og denne møtes cirka hver sjettede uke. Gruppen ledes av Francoise Castex (S&D) og sekretariatet ligger hos S&D. Denne gruppen søker å klargjøre begreper knyttet til konkurranseutsetting og den sosiale dimensjon ved det indre marked. Offentlige tjenester svarer for cirka 26 prosent av EUs brutto nasjonalprodukt og sysselsetter omtrent 64 millioner. På flere møter er det blitt uttrykt skepsis til den markedsliberaliseringen som er blitt gjennomført. Den har blant annet etterlyst bedre vurderinger av hvilke konsekvenser dette har hatt på de ulike felt. Gruppen har imidlertid ennå ikke utviklet noen egne posisjonsnotater, men er i ferd med å utarbeide et innspill til Kommisjonens Handlingsplan for det indre marked, for drøfting på møtet 2. februar. Gruppen har opprettet en egen internettside og link [her](#).

Europaparlamentet med De Rossa (irsk MEP, sosialdemokrat - S&D) som rapportør i Komiteen for sysselsetting (EMPL) i ferd med å forberede om sosiale tjenester av allmenn interesse (SSGI) som er ventet vedtatt av parlamentet i plenum i juni 2011. Som ledd i arbeidet presenterte De Rossa et posisjonspapir i oktober 2010, hvor han blant annet foreslår et horisontalt rammedirektiv, kombinert med mer sektorspesifikke regler for å gjenspeile de nye bestemmelsene om den sosiale dimensjon ved det indre markedet som følge av Lisboa-traktaten. Han går også inn for at det opprettes en Høynivågruppe på feltet.

Som ledd i statsråd Aasruds besøk til Brussel ble det 8. november arrangert et møte med De Rossa. De Rossa, S&D, Irland presenterte synspunktene i posisjonspapiret. **Fra norsk side ble det med referanse til Monti-rapporten vist til betydningen av å styrke den sosiale dimensjon ved det indre marked og understreket at en legger vekt på å sikre fleksibilitet og handlingsrom på nasjonalt og lokalt nivå.** Ikke-kommersielle organisasjoner hadde vært drivkraften til å utvikle nye tjenestetilbud i Norge, og betydningen av å kunne videreføre en slik praksis ble presisert.

VII Kommisjonens arbeidsprogram for 2011

Programmet reflekterer de forslagene som er fremkommet i oppfølgingen av Europa 2020. I **programmet** presiseres det at en i løpet av 2011 vil legge fram forslag om modernisering av regelverket for offentlige anskaffelser og for etableringen av felles regler for tjenestekonsesjoner. Kommisjonen vil også arbeide for en kvalitetsramme som tar fullt ut hensyn til tjenester av allmenn interesse, og med oppdatering av regelverket for statsstøtte som et viktig trinn. De ulike tiltakene presenteres nærmere i et **vedlegg** til planen, og det er definert en rekke tiltak for oppdatering av regelverket innen statsstøtte. Link til programmet [her](#) og til vedlegget [her](#).

Innen **konkurransen** planlegger Kommisjonen i 2011 å vedta en melding om **skadeserstatning** for å belyse de negative virkninger for konkurransen, samt presentere metoder for å belyse slik skade. Link [her](#).

Innen **statsstøtte** vil Kommisjonen i **2011** ifølge vedlegget arbeide med:

- tjenester av allmenn økonomisk interesse: dagens ramme og Kommisjonens vedtak utløper i november 2011. Kommisjonen vil derfor i fjerde kvartal 2011 legge fram forslag om en ramme for "public service compensation", samt et Kommisjonsvedtak for anvendelse av artikkel 106.2 i Lisboatraktaten for statsstøtte i form av "public service compensation";
- støtte til verftsindustrien: videreføre drøftingene om og vurdere om det er behov for å justere dagens retningslinjer;
- maritim transport: vurdere dagens retningslinjer;
- EUs kvotehandelsystem ("Emission Trading System"); vedta nye retningslinjer;
- "Rescue and Restructuring of financial institutions": utarbeide nye retningslinjer og dermed å gjeninnføre et nytt regime for finanssektoren basert på art.107.3.c.

Å i løpet av **2012** foreta en revisjon av retningslinjene for

- "Review of the State aid rescue and restructuring guidelines" (i kraft til oktober 2012);
- bredbånd (i kraft til 30. september 2012);
- regionalstøtte (i kraft til 31. desember 2013).

Innen **anskaffelser** spesifiseres det i vedlegget at Kommisjonen vil arbeide med en anbefaling ("Recommendation") for å fremme nett- og informasjonssikkerhet via standarder og retningslinjer for anskaffelser.

Kommisjonen presenterte 5. juli 2010 en rapport om dagligvare- og forbrukermarkedet "**Retail market monitoring report**" og lanserte samtidig en høring. Kommisjonen opplyste 25. november om at de er i ferd med å vurdere en melding med konkrete forslag om hvordan en kan styrke konkurransen i markedet i løpet av 2011. Europaparlamentets IMCO-komiteé arrangerte også 25. januar en høring om dagligvaremarkedet.

- **Veikart ("Roadmap") for politikktutviklingen**

På Kommisjonens hjemmesider er det utarbeidet mer detaljerte begrunnelse for forslagene. Disse er ikke oppdatert med siste utvikling, men gjenspeiler hvordan Kommisjonen tenker rundt en problemstilling. De kan derfor være nyttige som bakgrunn for saksbehandlingen.

- For konkurranse
 - Kommisjonens melding og skadeserstatning knyttet til konkurransereguleringen. Link [her](#).
- For statsstøtte:

- Revisjon av regelverket om tjenester av allmenn økonomisk interesse (SGEI). Link [her](#).
- Kommisjonens melding om retningslinjer for statsstøtte tiltak i forbindelse med EUs kvotehandelsystem. Link [her](#).
- For offentlige anskaffelser:
 - Modernisering av regelverket. Link [her](#).
 - Initiativ om tjenestekonsesjoner. Link [her](#).

* * * * *

Om de ulike policyinitiativ med vekt på tiltak innen konkurranse, anskaffelser og støtte

1. Det indre marked

Nedenfor følger en gjennomgang av tiltak i Handlingsplanen for det indre marked (SMA):

- ***Proposal No 17: After the currently ongoing assessment of European public procurement legislation, and based on wide-ranging consultation, the Commission will make legislative proposals in 2012 at the latest with a view to simplifying and updating the European rules to make the award of contracts more flexible and to enable public contracts to be put to better use in support of other policies.***

Kommisjonen har satt i verk en bredere vurdering av erfaringene med dagens regelverk, og behovet for en modernisering. Dette ses dels i lys av behovet for effektive prosedyrer, dels for å klargjøre hvordan en skal ta hensyn til miljømessige, sosiale og andre policybetraktninger i anbudsprosessen. EFTA/EØS-landene og Norge er inkludert i de tre studiene som DG Indre Marked er i ferd med å gjennomføre for å danne seg en oversikt (ex-post) over hvilken effekt 2004-direktivene har hatt; hvordan medlemslandene har gjennomført dem, herunder hvordan virkeområdet er blitt tolket. Kommisjonen har engasjert eksterne konsulenter. I tillegg har DG Industri gjennomfører en studie om offentlige anskaffelser og små- og mellomstore bedrifter som ble presentert i september 2010.

Europaparlamentets var i sin resolusjon fra mai 2010 relativt kritisk til virkningene av dagens regelverk og at en så langt ennå ikke har oppnådd de fordeler en ønsket med det nye regelverket fra 2004. Mens **Monti** i sin rapport framholdt at det er *“a mounting call for a review of the public procurement policies”*. Med referanse til bedre integrering av offentlige anskaffelser på andre politikkområder, fremholder Monti at *‘A re-think of the policy seems well-warranted’*. Det er ventet at Kommisjonen også vil lansere en bredere høring av temaet i løpet av 2011.

- ***Proposal No 18: In 2011 the Commission will adopt a legislative initiative on services concessions. Clear and proportionate rules will improve market access for EU undertakings by ensuring transparency, equal treatment and a level playing field for economic operators. They will also promote public/private partnerships and boost the potential for delivery of better value for money for users of services and for contracting authorities.***

Slike konsesjoner er ikke inntatt i dagens regelverk (2004/17/EC) og dette har bidratt til å sikre kontraherende myndigheter og leverandører større fleksibilitet. Kommisjonen lanserte 12. mai 2010 en offentlig høring med sikte på å forbedre dagens rammeverk med svarfrist 9. juli 2010. Som ledd i prosessen, har Kommisjonen vært i dialog med ulike medlemsland, og flere sentrale land er utgangspunktet skeptiske til bindende regelverk på feltet. Dette deles også av norske myndigheter, og FAD sendte et innspill til Kommisjonen 7. juni 2010. Kommisjonen vil derfor på basis av høringsrunden nærmere bestemme hvilken form et lovforslag vil få; 'myk lovgivning' eller mer 'bindende regelverk'. *Kommissær Barnier uttalte under enn høring i Europaparlamentet 9. november at Kommisjonen tar sikte på å finne en 'pragmatisk' løsning for tjenestekonsesjoner.*

Kommisjonen opplyste på møte i EUs Regionkomite 24. november ønsket et 'lett' og enkelt rammeverk bygget på følgende elementer:

- å legge opp til åpenhet og innføre via en forenklet ordning med notifisering og publisering i EU-tidende;

- kombinert med en klausul om lik behandling og ikke-diskriminering; samt
- en ordning med "remedies" – det vil si en periode for mulige innsigelse ved tildeling av en konsesjon, herunder mulighet til å følge dette rettslig opp hvis de følger seg ekskludert;
- i tillegg vil en inkludere regler for fremme bruken av offentlig-privat samarbeid. Det ble her vist til at tjenestekonsesjoner kan bidra til å fremme OPS, og henviste til at 60 prosent av OPS i EU er basert på tjenestekonsesjoner.

Kommisjonens siktemål er et eget direktiv på tjenestekonsesjoner, men ett alternativ – uten at det er blitt sagt - vil også kunne være å inkludere slike bestemmelser i et revidert direktiv om anskaffelser.

- ***Proposal No 24: In 2011, the Commission will present a legislative proposal in favour of a Community instrument drawing on the implementation of the European Union's international commitments in order to enhance its capacity to ensure improved symmetry in access to public procurement in the industrialised nations and the major emerging economies.***

Dette forslaget skal sikre at resultater fra internasjonale nivå (som fra verdens handelsorganisasjon, WTO) bli gjennomført på en ensartet måte i EU, og muligens også medføre en sterkere rolle for Kommisjonen innen offentlige anskaffelser i forhold til tredjeland. Kommissær Barnier bekreftet på konferansen om e-anskaffelser 25. november at Kommisjonen ønsker å gjennomføre WTO GPA-forpliktelsene i form av forordning. Han beklaget for øvrig mangelen på gjensidighet og åpne innkjøpmarkeder i forhold til USA, og hadde tatt dette opp under et nylig besøk til Washington. Dette er en intern EU-sak, og ikke EØS-relevant.

- ***Proposal No 25: The Commission undertakes to adopt, by 2011, a Communication and a series of measures on services of general interest.***

I tillegg til forslagene 29 og 30 vil oppfølgingen av dette punktet være viktig når det gjelder å sikre den sosiale dimensjonen ved det indre marked og å utvikle en "highly competitive social market economy". Kommisjonen ser for seg tre komponenter;

- lage en oversikt over hvilke virkemidler som står til disposisjon for myndighetene og denne "verktøykassa" som skal være lett å bruke. Denne vil dekke tema som finansiering, offentlige anskaffelser og samarbeidsmuligheter mellom myndigheter;
- åpne for en vurdering av erfaringene med den liberaliseringen av nøkkelsektorene som er skjedd;
- være mer åpen for å dekke det behov for universelle tjenester som europeiske innbygger ser som viktige for sitt daglige liv (slik som post).

Kommisjonen viser til den kobling det er på dette felt i arbeidet med å oppdatere regelverket for offentlige anskaffelser (se punkt 17).

Fra norsk side har en fulgt aktivt opp DG Konkurranses hørings om bruken av Monti-Koroos regelverkspakken fra 2005 vedrørende kompensasjon av tjenester av allmenn økonomisk betydning. Saken ble sendt på nasjonal høring og FAD oversendte et utvidet, norsk sammendrag av høringssvarene til Kommisjonen 10. september 2010.

- ***Proposal No 29: Pursuant to its new strategy for the effective implementation of the Charter of Fundamental Rights by the European Union, the Commission will ensure that the rights guaranteed in the Charter, including the right to take collective action, are taken into account.***

The Commission will first of all conduct an in-depth analysis of the social impact of all proposed legislation concerning the single market.

Kommissær Barnier har klart presisert at målsettingen med handlingsplanen er å relansere det indre marked basert på modellen "a highly competitive social market economy". Forslagene fra Kommissjonen er inspirert av Monti-rapporten. Under overskriften "Økt solidaritet i enhetsmarkedet", foreslås en rekke tiltak som i sum skal styrke den sosiale dimensjonen i EUs politikk. Det vises blant annet til at Lisboa-traktaten krever et mer helhetlig syn på markedet og hvor blant annet de økonomiske friheter og retten til kollektiv organisering og aksjonering må kunne leve side om side. Det fremheves at den sosiale dialogen må styrkes og bidra til at det skapes mer lovgivning for og av de sosiale partene. Frihetene som tilbys i enhetsmarkedet må komme både de sterke og de svake til gode og alle kunne ta del i disse goder – også funksjonshemmede og eldre.

I følge forslag nummer 29 skal fokus rettes mot menneskerettighetene gjennom EUs Charter. I følge Kommissjonens meddelelse COM (2010) 573/4 om strategi for effektiv implementering av den Europeiske Unions Charter of Fundamental Rights er et hovedformål å gjøre Charterets rettigheter så effektive som mulig. EU skal bli et eksempel og Charteret skal være et instrument for å sikre borgerne rettighetene. Det skal være et "kompass" for Unionens politikk og medlemsstatenes implementeringer. Forslaget om at det skal utføres en "... *in-depth analysis of the social impact of all proposed legislation concerning the single market*" er i tråd med denne strategien. Når det gjelder lovforslag fremgår det blant annet at det i fortalen på alle lovforslag med særlig link til menneskerettigheter må forklares hvordan forslaget forholder seg til Charteret.

- **Proposal No 30: In 2011, the Commission will adopt a legislative proposal aimed at improving the implementation of the Posting of Workers Directive, which is likely to include or be supplemented by a clarification of the exercise of fundamental social rights within the context of the economic freedoms of the single market.**

Her gjentas tidligere uttalelser fra både Barosso og kommissær Andor om at Kommissjonen vil foreslå legalinstrumenter for å klargjøre rettstilstanden når det gjelder utsending av arbeidstakere i forbindelse med tjenesteytelser. Spørsmålet om forholdet mellom retten til fri bevegelse av tjenester og arbeidstakernes rett til kollektiv organisering og aksjonering har gjennom rettspraksis fra EU-domstolen ført til krav fra mange ulike instanser i Europa om at direktivet om utsending av arbeidstakere må endres. Det varsles nå både i Kommissjonens arbeidsprogram for 2011 og i forslag nummer 30 i Single market act at formålet med et nytt forslag nå er forbedring av "...implementation and enforcement of Directive 96/71/EC on Posting of Workers". Poenget er å både klargjøre arbeidstakernes rettigheter og å klargjøre plikter og rettigheter til myndigheter og bedrifter. I følge arbeidsprogrammet skal forslag foreligge fjerde kvartal 2011.

Tekstene under punktene 29 og 30 er utarbeidet av arbeids- og sosialråd Mona Næss.

- ***Proposal No 46: In 2011, the Commission will be submitting an initiative on the use of alternative dispute resolution in the EU. It will also be adopting a Recommendation in 2011 on the network of alternative dispute resolution systems for financial services. The aim of these two initiatives is to ensure that simple, reasonably priced out-of-court settlement procedures are established to deal with cross-border consumer disputes. By 2012, the Commission will be proposing a European system for the settlement of on-line disputes for digital transactions. It will also carry out a public consultation on a European approach to collective redress in 2010-2011, in order to identify arrangements which could be introduced into the legal framework of the European Union and the legal systems of the Member States.***

For å komme nærmere enkle, rimeligere tvisteløsningsmekanismer utenfor rettsapparatet for å behandle grensekryssende forbrukerkonflikter, vil Kommisjonen i 2011 ta initiativ til økt bruk av alternative tvisteløsningsmekanismer (ADR) i EU. Særlig vil Kommisjonen også komme med anbefalinger til nettverk for alternative tvisteløsningssystemer for finansielle tjenester. I 2012 vil Kommisjonen også foreslå et europeisk system for å løse konflikter knyttet digital transaksjoner online. En offentlig høring om europeisk strategi for kollektiv klageordninger vil søke å identifisere hvordan kollektive klageordninger kan reguleres i Europa (se punkt III.1).

Tekst utarbeidet av justisråd Hanne Messel.

Høringen om alternative tvisteløsninger ble lansert 18. januar om med svarfrist 18. mars 2011. Link [her](#).

2. Innovasjonsunionen

Kommisjonens melding om Innovasjonsunionen som ble presentert 6. oktober. Den tar utgangspunkt i et bredt innovasjonskonsept med vektlegging av at kunnskapstriangelet utdanning, forskning og innovasjon spiller en sentral rolle i å styrke økonomisk vekst og konkurransevne i Europa og samtidig bidrar til løsninger på viktige samfunnsmessige utfordringer.

Meldingen tar opp svakheter i EUs kunnskapsfundament, ufordelaktige rammevilkår blant annet når det gjelder EUs finansieringsinstrument og problemer knyttet til et fragmentert indre innovasjonsmarked. Det legges vekt på å håndtere ufordelaktige rammebetingelser som setter begrensninger for forskning og innovasjon. Som problemer identifiseres finansiering, dyr og komplisert patentering, svak håndhevelse av immaterielle rettigheter, dårlig tilpasset standardutvikling, samt **manglende strategisk utnyttelse av offentlige innkjøp**. Som ett av tiltakene varsles at en i 2011 vil gjennomføre en midtveis vurdering av rammen for **statsstøtte** til forskning og utdanning, samt innovasjon. Det tas sikte på å klargjøre hvilke typer innovasjon som kan støttes, inkludert ny teknologi og innovasjon som kan bidra til å løse viktige samfunnsmessige utfordringer. Videre oppfordres medlemslandene og regionene til å avsette øremerkede budsjetter for før-kommersielle **anskaffelser** og anskaffelser av innovative produkter. Kommisjonen mener dette vil kunne skape et marked på minst € 10 milliarder i 2011. Kommisjonen vil også tilby veiledning om hvordan en skal gjennomføre felles ("joint") offentlige anskaffelser for å fremme anskaffelser på tvers av grensene og vil benytte oppdateringen av regelverket for å hjemle dette. Det foreslås også **bruk av EUs strukturfond** for å øke etterspørselen etter innovative produkter og tjenester (se punkt 3 om regionalpolitikken). Det foreslås også å sikre **bedre koordinert offentlige anskaffelser** for å sikre nye tekniske løsninger blir markedsført. Link [HER](#).

Det **belgiske formannskapetets konferanse "From Knowledge to Competitiveness" ble arrangert 14. september 2010**. Hensikten med konferansen var å identifisere hvordan IPR, standardisering og offentlige anskaffelser kan bidra til å fremme innovasjon med vekt på "best praksis" eksempler. Fra norsk side var det deltakelse fra NHD, Difi, NHO, i tillegg til EU-delegasjonen og konferansen ble benyttet til å knytte kontakter for videre oppfølging. Av særs interesse er en svensk rapport om anskaffelse. Link til den svenske hjemmesiden "Innovationsupphandlingsutredningen" [her](#) og til rapporten [her](#) (Obs på 342 sider). Difi arbeider nå på oppdrag fra NHD med et prosjekt for å kartlegge hvordan en skal følge opp pre- kommersielle anskaffelser i Norge.

3. Europa 2020 - Regionalpolitikken bidrag til intelligent vekst - kommunikasjon fra Kommisjonen

Meldingen ble lagt fram 6. oktober og fokuserer på hvordan EUs regionalpolitikk kan frigjøre EUs vekstpotensial ved å fremme innovasjon i alle EUs regioner og samtidig sikre komplementaritet mellom innsatser på EU-nivå og på nasjonalt og regionalt nivå. Regionalpolitikken i EU fremholdes således som et viktig virkemiddel til å omsette hovedmålene med initiativet "Innovasjon i EU" til konkret handling på grassrotplan. **Offentlig anskaffelser** er definert som ett av åtte hovedelementer i strategien. Som i

strategien for innovasjonsunionen, gjentas at offentlige budsjetter – herunder prosjekter medfinansiert av det europeiske regionalfond - bør benyttes for å stimulere til før-kommersielle innkjøp; at Kommisjonen vil gi veiledning, samt vil utarbeide en legal ramme for "joint" innkjøp på tvers av landegrensene. Dette er allerede en del av regionprogrammet "Regions for Economic Change", men vil nå bli integrert i de operative regionprogrammene. Link [her](#).

4. Industrimeldingen - EUs fremtidige næringspolitikk

Meldingen ble fremlagt 27. oktober – samme dag som planen for det indre marked. Meldingen legger vekt på industriens nøkkelrolle for å bidra til opprettholdelse og utvikling av Europas økonomiske posisjon i global sammenheng. Meldingen setter søkelys på europeiske næringers konkurransevne og bærekraft i en globalisert økonomi med opplegg til en næringspolitikk som bygger på en sterk horisontal basis koplet til målrettet sektorbasert tilnærming.

Betydningen av et **velfungerende indre marked** som motor for økonomisk vekst fremheves, herunder effektiv konkurransepolitikk med lik rettshåndheving som sikrer en "level playing field". Kommisjonen vil vurdere **interaksjonen mellom konkurranse og industripolitikk** for å bidra til en mer ressurseffektiv industri og styrking av konkurransevnen globalt. Det oppfordres spesielt til utnyttelse av mulighetene **for statsstøtte når det gjelder samarbeidsprosjekt om forskning og utdanning og innovasjon**, og Kommisjonen varsler en revidering av "Rescue and Restructuring Guidelines" i 2012. Link [her](#)

5. Energy 2020 - A strategy for competitive, sustainable and secure energy

Kommisjonen la strategien fram 10. november. Strategien peker på **klare forbedringsområder**. Det indre energimarkedet er ikke på plass og nasjonal implementering av lovgivning er skuffende. Nasjonale planer for energieffektivisering er ikke oppmuntrende og 20 prosent målet for effektivisering er ikke innenfor rekkevidde. Forbrukerdeltakelsen er dårlig. Det mangler en felles EU-tilnærming i gassforsyningsspørsmål. EU har mindre innflytelse i internasjonale energisaker enn det unionens økonomiske tyngde skulle tilsi. Tiden er kommet for å **"Europeanising"** energipolitikken.

Strategien definerer fem prioriteter: Energieffektivisering, velfungerende integrert energimarked, forbrukerrettigheter og en sikker energiproduksjon, teknologisk lederskap, og styrking av den eksterne dimensjonen. Når det gjelder **energieffektivisering pekes det på at offentlig sektor må gå foran som et godt eksempel, når det bør stilles krav om energieffektivisering ved offentlige anskaffelser**. Kommisjonen vil fortsette å sikre en riktig implementering av det interne energimarkedet innenfor vedtatte tidsfrister, samt via en kraftfull **konkurransepolitikk**. Kommisjonen mener det er viktig å *sørge for det riktige finansielle rammeverket og vil definere en metode for å analysere den optimale balansen mellom offentlig og privat finansiering*. Dette vil bli gjort i overensstemmelse med statsstøttereglene. For viktige ikke-kommersielle prosjekter, vil innovative finansieringsmekanismer bli foreslått (se tiltak 4 på side 12). Link [her](#)

6. Sosiale dimensjon: Strategi for bedre tilgjengelighet

Europakommisjonen la 16. november fram en strategi for at også Europas 80 millioner mennesker med nedsatt funksjonsevne skal kunne få utøve sine rettigheter. Strategien inkluderer tiltak som standardisering og målrettet bruk av offentlige anskaffelser og statsstøtteregler. Les mer [her](#) og [her](#).

I strategien pekes det på de mulighetene anskaffelses- og støtteregelvekene åpner for. Det vises til muligheten av å gi støtte under supergruppeunntaket, bruk av EUs sosialfond på anskaffessiden, samt presiseres at dette må bli gjennomført i samsvar med EUs regelverk, og nevner statsstøtte spesielt. En vil nærmere følge opp arbeidet med moderniseringen av EUs anskaffelsesregelverk for å avklare hvordan en

kan forbedre tilgjengelighet ved å utvikle forpliktelser for offentlige myndigheter til å benytte standarder for tilgjengelighet. Link [her](#)

Vedlegg II

Taler og konferanser

Kommissær Almunia har vært svært aktiv og gitt en rekke innlegg før nyttår.

Nedenfor følger et sammendrag fra de ulike talene, samt fra CRA konferansen med deltakelse fra generaldirektør Italianer.

Competition Policy: State of Play and Future Outlook European Competition Day, Brussel, 21. oktober 2010:

- Almunia innleder med å gi en status for arbeidet med **skadeserstatning**.
- Kartellsaker: Almunia peker på behovet for å ta hensyn til bedriftens finansielle stilling ved fastsettelsen av en bot, og at dette hadde ført til en reduksjon i første rekke for små og mellomstore bedrifter og redusert bot ble ilagt fem av 17 selskaper i baderoms fittings kartellet fra juni 2010. Almunia opplyste at flere kartellsaker hadde blitt løst ved overenskomst (settlement) herunder for DRAMs og Animal Feed Phosphates
- **Overvåking av sektorer:** Prioriteres av Kommisjonen; og Almunia trakk spesielt fram energisektoren og vedtak i fire saker - Svenska Kraftnet, EDF, EONGas og ENI - i løpet av 2010.
- **Luftransport:** Almunia nevnte at Kommisjonen hadde akseptert de forpliktelser som Oneworld alliance – som inkluderte British Airways, American Airlines and Iberia – hadde påtatt seg og viste til løsningen for slot-tider ved Heathrow-flyplassen.
- Almunia varsler at et vedtak om fusjonen mellom de greske selskapene Aegean and Olympic Air var ventet i januar 2011. Han viser til at denne saken har paralleller til den ene av to fusjoner som ble nektet under tidligere Kommissær Kroes' periode, nemlig den mellom Air Lingus og Ryanair, og at problemet er dominerende markedsposisjon i Hellas.
- **Prosess:** Almunia avslutter med å vise til oppdateringen av regelverket og at et meget viktig felt for Kommisjonen er beslutningsprosessen i konkurransesaker og behovet for å respektere partenes rett til forsvar. Poenget til Almunia var at Kommisjonens administrative system er i samsvar med de juridiske prinsippene, men han er beredt til å vurdere dagens system og å foreslå introdusere endringer.
- Link [her](#)

'Compliance and Competition policy', BusinessEurope & US Chamber of Commerce Competition conference, Brussel, 25. oktober 2010

- Almunia går i denne talen igjennom Kommisjonens **strategi for behandling av konkurransesaker**. Han er ikke enig i at en skal ha en mer skånsom tilnærming som følge av krisen og mener at "...I believe that during a crisis fighting cartels is more important than ever." og at 'effective enforcement and deterrence is actually stronger when the economy is weak' Som eksempel viste Almunia til at de fleste karteller gjelder innsatsvarer.
- Fra Kommisjonens side er en klar over at mange selskaper er i **økonomiske vanskeligheter**, og ved fastsettelse av en bot ønsker en ikke å "dytte" slike bedrifter "utenfor stupet" og en hadde for eksempel tatt hensyn til dette ved fastsettelse av boten i en badromssak. Almunia understreket at dette var unntaket fra regelen. Almunia gjentok at hensikten med EUs konkurransepolitikk er ikke å ilegge bøter, men unngå dette. " The ultimate aim of our cartels and antitrust policies is not to levy fines – the objective is to have no need for fines at all".

- Alminisas trepunkts **budskap til næringslivet** var: "Don't enter into a cartel; if you did, get out of it as fast as you can; and when you're out, don't do it again".
- Almunia gikk også igjennom deltakelse i et lempningsprogram ('**compliance programme**'), men presiserte at dette ikke medfører noen redusert bot eller lempligere behandling ved overtredelse av regelverket.
- Almunia kommenterte også samarbeidet med **USA** og vedgikk at det var ulikheter, men fremholdt at "but where there's a will there's a way. I will make sure that our commitment and engagement remain as strong as ever".
- Link [her](#).

Competition policy for an open and fair digital economy : Second NEREC Research Conference on Electronic Communications, Madrid, 29 October 2010

- Denne talen inneholdt mer en oppsummering av hva Kommisjonen gjør for å øke konkurransen for å fremme "Digital Agenda", med vekt på tilbud av bredbånd og at åpne digitale markeder.
- Almunia kommenterte også Kommisjonens anbefaling om Next Generation Access fra oktober 2010 og la vekt på at denne ga klare signaler om å fremme konkurransen i markedet når det gjelder å åpne for flere aktører; ved fastsettelsen av pris for adgang til et nettverk, samt oppmuntre tjenesteleverandører å dele på risikoen. Almunias budskap med henhold til nettverksnøytralitet var "å bevare Internettets åpne og nøytrale karakter".
- Link [her](#).

Converging paths in unilateral conduct: ICN Unilateral Conduct Workshop, Brussels 3 December 2010:

- **Om ICN:** Kommissær Almunia understreket den rolle ICN spiller med 114 deltagende tilsyn som et globalt forum for å drøfte konkurransepolitikk. Dette er viktig i krisetider. Siden en står overfor en **global økonomi**, presiserte Almunia at "*it no longer makes sense to have competition enforcement confined within national boundaries*". Han viste til Kommisjonens retningslinjer fra 2008 på feltet og la vekt på betydningen av å fremme enhetlige regler for atferd og appellerte om en progressiv tilnærming av håndhevingen av de ulike regelverkene. Men ut fra en modell der en aksepterte behovet for ulikheter ut fra institusjonelle rammer og tradisjon.
- Almunia uttrykte også bekymring for at uten en **aktiv gjennomføring av konkurranseregelverket**, vil store aktører kunne videreføre barriere på tvers av nytt regelverk om liberalisering av en sektor. Almunia henviste til Kommisjonens vedtak fra september som påla ENI å åpne det italienske markedet for naturgass og til pågående undersøkelser i Polen og Slovakia.
- **Europa 2020-prosessen og behovet for å fremme innovasjon** presiserte Almunia: "I will carefully scrutinise the digital arena: behaviour such as limiting the availability of information as a technical means to stifle competition will not be accepted", og trakk fram at Kommisjonen hadde åpnet formelle undersøkelser av Google.'
- Link [her](#).

CRA-konferansen: "Economic developments in European competition policy", Brussel, 8. desember 2010

- Ett av hovedtemaene på årets konferanse var bruk av økonomiske analyser (economics) i konkurransepolitikken. I USA ble det publisert 2010 retningslinjer for horisontale fusjoner 19.

august og Carl Shapiro, Deputy Assistant Attorney General, DOJ og Joseph Farrell, Director of Bureau of Economics, FTC forklarte bakgrunnen for revisjonen.

- I innleggende både fra Kommisjonen (blant andre generaldirektør Alexander Italianer og Damien Neven, sjefsøkonom, DG Konkurransse) og fra amerikansk side ble det presisert økt konvergens mellom regelverkene for horisontale fusjoner. Enkelte ulikheter gjenstår, men Kommisjonen mente dette ikke ville føre til ulik håndhevelse. Det var imidlertid bred enighet om at økonomiske analyser kun var ett av flere virkemidler for å avgjøre en aktuell fusjonssak.
- Fra USAs side ble det for øvrig vist til at de vertikale retningslinjene for fusjoner var utdaterte, og at en "likte" EUs retningslinjer.
- Det var omtrent tre hundre deltakere, noe færre enn tidligere år. Det vises for øvrig til EU-delegasjonens innberetning av 13. desember 2010.
- Link til generaldirektør Italianers innlegg [her](#)

INDEKS

I	Oppsummering	s 1	
II.	Policyutspill	s 3	
	II.1 Det indre marked - Single Market Act – SMA		s 4
III	Konkurransen	s 5	
	III.1 Regelverksutviklingen og samarbeidet i ECN		s 5
	III.2 Europaparlamentet og oppfølging av konkurransesaker		s 6
	III.3 EU-domstolen og EFTA-domstolen		s 6
	III.4 Taler og konferanser		s 7
	III.5 Fusjonssaker		s 8
	III.6 Antitust		s 9
	III.7 Informasjon		s 9
	III.8 Andre saker		s 9
	III.8.1. Resultat av to brukerundersøkelser om konkurransepolitikk		s 9
	III.8.2. Møte mellom forbruker og konkurransesiden, 8. desember 2010		s 10
	III.8.3 EU/USA: Felles rapport - allianser for transatlantiske luftfartstjenester		s 11
	III.8.4 Nordisk rapport om 'Competition Policy and Green Growth'		s 11
IV	Statsstøtte	s 11	
	IV.1 Generelt		s 12
	IV.2 Regelverksutviklingen		s 12
	IV.2.1 Videreføring av midlertidige tiltak for sikring av tilgang til finansiering under den pågående finanskrisen		s 12
	IV.2.2 Videreføring av EUs støtteregime til kullindustrien		s 13
	IV.2.3 Høring om statsstøtte til skipsbygging		s 13
	IV.2.4 Høring av krise- og omstrukturingsretningslinjene		s 13
	IV.2.5 Revisjon av de regionale støtteretningslinjene		s 13
	IV.3 ESA, EU-domstolen og EFTA-domstolen		s 13
V.	Aktuelle saker innen offentlige anskaffelser		s 14
	V.1 Regelverksutviklingen		s 14
	V.2 ESA og EFTA-domstolen		s 15
	V.3 Andre saker		s 15
VI	Arbeid med sosiale tjenester av allmenn interesse		s 16
	VI.1 Rådet og det belgiske formannskapet		s 16
	VI.2 I Europaparlamentet		s 17
VII	Kommisjonens arbeidsprogram for 2011		s 18
	Vedlegg I: Om de ulike policyinitiativ med vekt på konkurranse, anskaffelser og støtte		s 20
	Vedlegg II: Taler og konferanser		s 26